

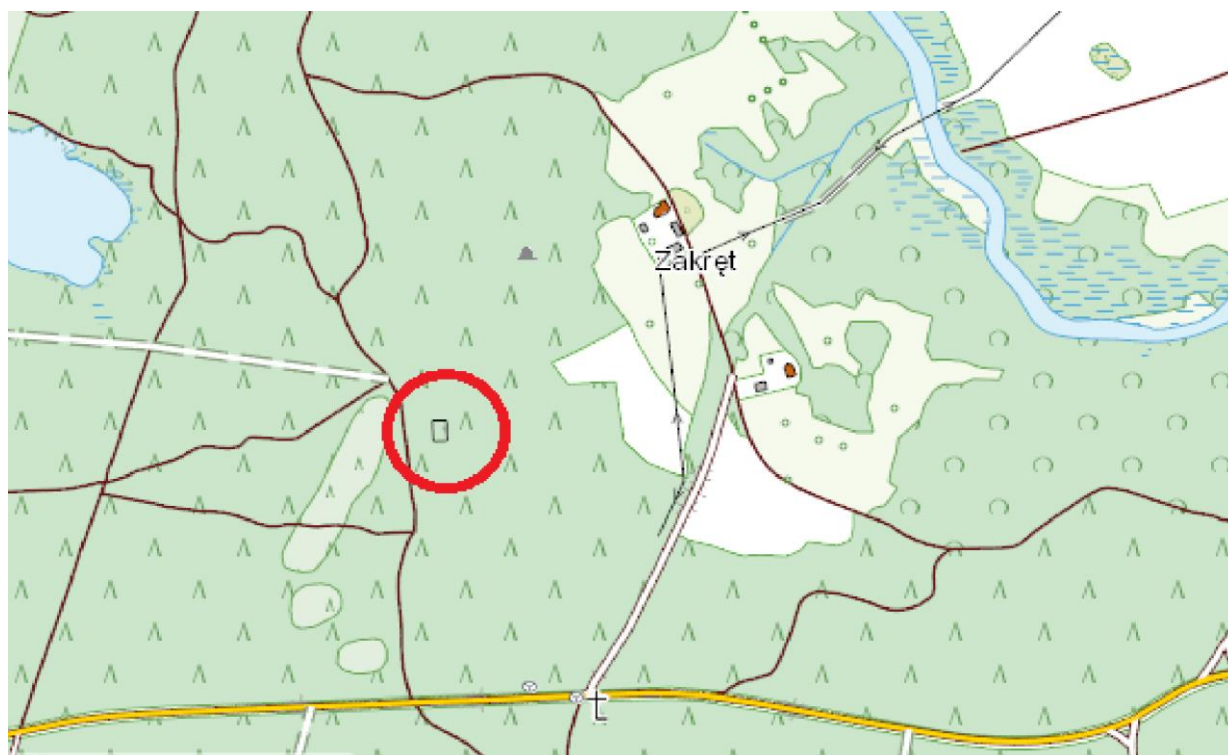
Zakręť

Zakręt/Sakrent

Cmentarz Ewangelicki – inwentaryzacja, Wrzesień 2019

Ryc.1 Widok ogólny cmentarza

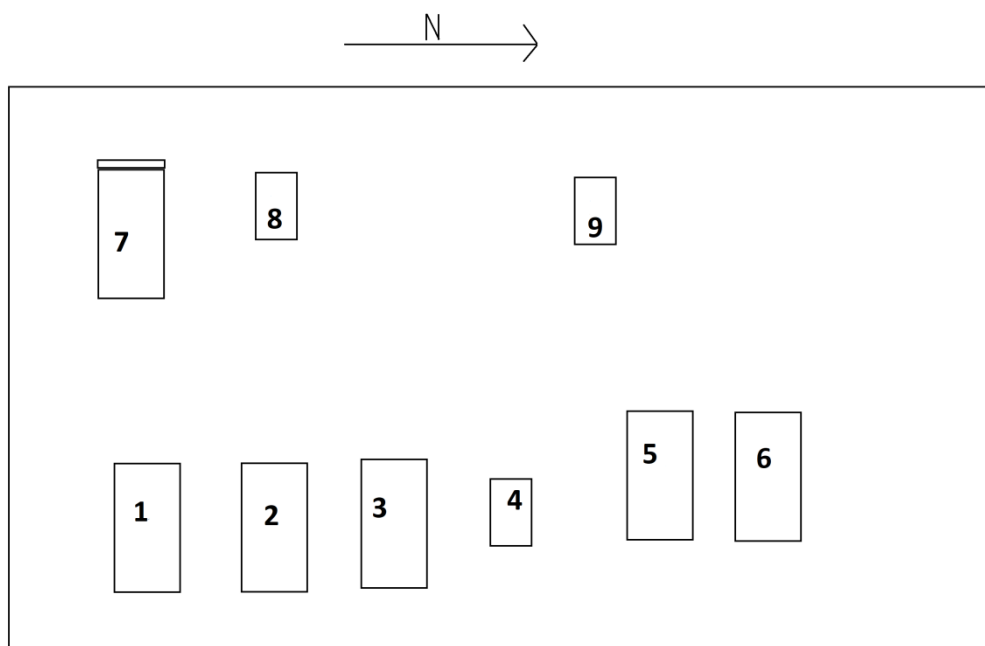
Ryc.2 Mapa pokazująca lokalizację cmentarza

Krótko o historii miejscowości

Z informacji historycznych o Zakręcie można przeczytać, że w 1785 roku była to wieś szkatułowa, składająca się z 4 domów, natomiast w 1818 była wsią z dwoma domami i zamieszkiwało tu 16 osób, w 1839 roku jest już tutaj leśnictwo, są trzy domy i 24 mieszkańców, w 1905 roku liczba mieszkańców pozostaje bez zmian, wszyscy są wyznania ewangelickiego, a ich językiem ojczystym jest język mazurski. W 1939 roku wg spisu Pana Horsta Stopki w leśniczówce mieszka Seidag, wspomniany jest jeszcze gospodarz Olsen. W wojnie francusko-pruskiej w bitwie pod Metz zginął 14.08.1870 roku mieszkaniec Zakrętu, Louis Labesius.

Cmentarz

Na zachód od miejscowości Zakręt znajduje się śródleśny cmentarz. Trudno do niego trafić, gdyż jest położony z dala od dróg w głębi lasu. Nie prowadzi do niego żadna wytyczona ścieżka. Cmentarz był otoczony dawniej drewnianym płotem, niestety pozostały po nim widoczne gdzieś słupek. Z roślinności cmentarnej można wymienić tylko barwinek, który porasta południową część cmentarza. Podczas tworzenia inwentaryzacji latem 2019 roku udało się odnaleźć dziewięć grobów ulokowanych w dwóch rzędach.

Ryc.3 Orientacyjne rozmieszczenie grobów na cmentarzu

Rząd I

Pierwszy rząd tworzy sześć grobów, z czego trzy posiadają tablice z czytelnymi inskrypcjami.

Ryc.4 Pierwszy rząd grobów, stan na wrzesień 2019 roku.

Grób nr 1

Obramowanie z czarnego lastryko wewnątrz którego znajduje się płyta z kamieni, co jest charakterystyczne dla czterech pierwszych grobów w tym rzędzie. Na betonowym postumencie w kształcie pnia drzewa spoczywa kamienna tablica z następującymi inskrypcjami:

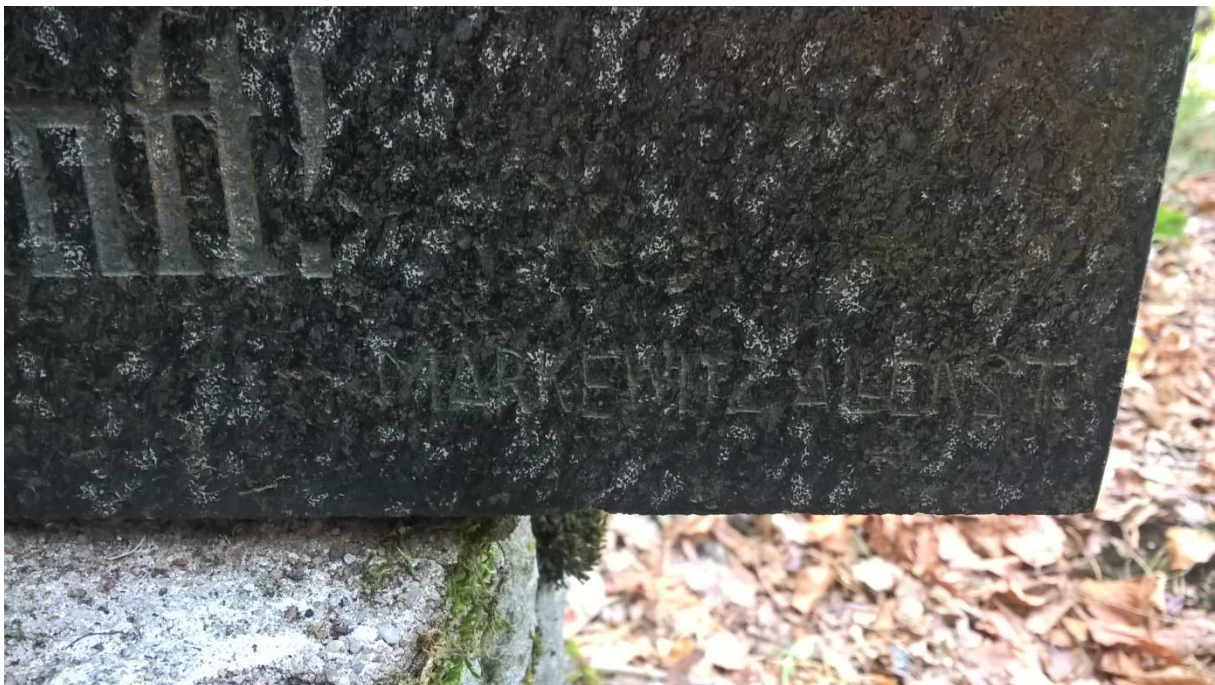
**Hier ruht in Gott unsere geliebte Mutter
Auguste Doerk geb. Ragnit *18.1.1839 +16.4.1927**

Ruhe sanft

Tłumaczenie polskie brzmi „ Tu spoczywa w Bogu nasza kochana matka (...) spoczywaj w spokoju”. W prawym dolnym rogu znajduje się napis MARKEWITZ ALLENST., co wskazuje na producenta tablicy i miejsce produkcji - Olsztyn.

Ryc.5 Tablica znajdująca się przy grobie nr 1

Ryc.6 Sygnatura producenta w prawym dolnym rogu.

Grób nr 2

Grób wykonany z czarnego lastryko, przed nim znajduje się postument w postaci pnia drzewa, na którym dostrzegamy takie detale jak liście dębu i bluszczu. Tablica z czarnego szkła, stuczona umieszczona wewnątrz obramowania. Widnieją na niej następujące napisy:

**Hier ruht in Gott mein lieber Mann
unser guter Vater u. Grossvater der Stadtförster
August Doerk *1.Novbr.1833 +19.Aug.1909
Gewidmet von seinem jungsten Sohne Georg**

Co oznacza „Tu spoczywa w Bogu mój kochany mąż, nasz dobry ojciec i dziadek, leśniczy (...) ufundowany przez jego najmłodszego syna Georga”.

Grób nr 3

Obramowanie z jasnoszerego lastryko, przed grobem postument w kształcie pnia. Wyjątkowe w tym grobie jest to, że mimo upływu ponad stu lat szklana tablica znajduje się nadal w nieuszkodzonym stanie na swoim postumencie, co jest rzadkim widokiem na mazurskich cmentarzach. Na tablicy możemy odczytać:

**Hier ruht in Gott unser lieber Vater, Schwieger- u. Grossvater
Rudolf Klatt geb.17.Juli 1832, gest. 3. Februar 1912
Ruhe sanft!**

Co można przetłumaczyć : „Tu spoczywa w bogu nasz kochany ojciec, teść i dziadek (...) spoczywaj w spokoju”.

Grób nr 4

Grób dziecięcy, małe obramowanie z betonu przykryte płytą z kamieni.

Ryc. 7 Tablica należąca do grobu nr 3

Ryc. 8 i 9 Grób nr 3 widać zbitą tablicę wykonaną z czarnego szkła. Na zdjęciu obok zwracają uwagę bardzo dobrze zachowane detale na betonowym postumencie.

Groby nr 5 i 6

Dwa betonowe obramowania należące do osób dorosłych, bez tablicy lub nagrobka. Początkowo groby te były ledwo widoczne, z powodu porastających je mchu i rosnącej wokół trawy. Więcej grobów nie odnaleziono w tym rzędzie, rosnąca w tym miejscu cmentarza trawa wyparła barwinek. Ciężko też stwierdzić, czy w tym miejscu mogły znajdować się groby ziemne.

Ryc.10 Grób Rudolfa Klatt i grób nr 4, lipiec 2019.

Ryc. 11 Groby nr 5 i 6.

Rząd II

Znajdują się tu trzy groby, jeden osoby dorosłej i dwa dziecięce. Trudno jest stwierdzić czy znajdowały się w tym rzędzie inne groby, ponieważ leżą tu powalone przez wiatr drzewa.

Grób nr 7

Grób składający się z obramowania betonowego i nagrobka, na którym można odczytać:

Hier ruht in Gott meine liebe Frau und Mutter Ida Olszewski
*27.7.1885 +2.8.1932
Ruhe in Frieden

Oznacza to: „Tu spoczywa w Bogu, moja kochana żona, matka (...) spoczywaj w pokoju”.

Obok znajduje się grób dziecięcy (nr 2), w postaci obramowania betonowego bez inskrypcji.

Ryc.12 Groby znajdujące się w drugim rzędzie.

Grób dziewiąty w postaci małego betonowego obramowania, został zniszczony przez pień powalonego drzewa.

Ryc.13 Fragmenty grobu nr 9.

Ryc.14 Zdjęcie ukazujące wszystkie groby zidentyfikowane na cmentarzu. Po prawej stronie widać powalone drzewa, pod którymi kryje się grób nr 9 (wrzesień 2019).

Podsumowanie

Cmentarz przez swoją lokalizację w sercu puszczy otoczony jest wyjątkową atmosferą. Przez swoją lokalizację nie uległ on większej dewastacji przez człowieka, jedynie przez przyrodę. Ogrodzenie cmentarza, usunięcie suchych drzew oraz dalsze prace pielęgnacyjno - naprawcze przy nagrobkach przywróciłyby z pewnością cmentarzowi swój dawny blask.

Piśmiennictwo

- Tekla Żurkowska Mazurskie Cmentarze Symbole w Krajobrazie Borussia Olsztyn 2008, str. 108-109
- Der Kreis Sensburg unvergessene Heimat Ortsplane und Einwohnerlisten, str.156-157
- <http://genwiki.genealogy.net/Sakrent>
- <http://mapy.geoportal.gov.pl>

Inwentaryzację opracował Hubert Grygo, Krutyń wrzesień 2019